

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ ВИКЛАДАЧЕМ ТА СТУДЕНТОМ

Малишева Я.О.

Коледж Національного фармацевтичного університету

Сучасне модернізоване суспільство характеризується змінами майже в кожному аспекті життя людини: освіті, науці, релігії, робочому середовищі, поведінці. Центральне місце в забезпеченні якості освіти посідає якість викладання і, отже, компетентність самих викладачів.

Одним із важливих чинників ефективності навчально-виховного процесу є особистість викладача, його професійно-педагогічна діяльність. Від підготовки викладача, від того, як він керує навчально-виховним процесом у навчальному закладі, визначає мету й завдання процесу в конкретних умовах, програмує розвиток особистості студента, обґрунтовує систему педагогічних засобів, форм, методів, їх етапність, спрямованість на розв'язання конкретних завдань, зокрема формування творчої особистості студента, зрештою на своєму прикладі професійно компетентного викладача, формується особистість майбутнього фахівця.

Зважаючи на те, що спрямування педагогічного спілкування «викладач-студент», його організація та управління ним безпосередньо залежать від викладача, розглянемо його професійну компетентність в розрізі формування культури педагогічної взаємодії.

В. Струманський справедливо вказує, що "... рівень освіченості студентів вищий, коли вони бачать глибоку зацікавленість викладача в удосконаленні методики навчання, якщо самі долучаються до підготовки занять, а взаємодія з ними має творчий характер, коли особистісні риси педагога сприяють розвитку їх психічних процесів, емоцій, почуттів" [1, с.126]. Усвідомлення того факту, що рівень знань, умінь, розвиток студентів певною мірою залежить від рівня кваліфікації викладачів, призводить до активного пошуку матеріалів для опрацювання, вивчення та самовдосконалення.

Сучасна студентська молодь вирізняється бажанням самоствердитись, прагненням до незалежності, загостреним почуттям власної гідності. З огляду на це компетентний викладач не має пригнічувати природні риси особистості студента, а навпаки спрямовувати в продуктивне русло. Орієнтація на цілісне формування особистості студента, його культурний, духовний, соціальний розвиток повинна стати обов'язковою в його практичній роботі. Такий підхід є особливо актуальним в контексті формування культури педагогічної взаємодії.

За основу професійної компетентності викладачів вищих навчальних закладів, що сприяють формуванню культури педагогічної взаємодії зі студентами, доцільно використовувати такі складові:

- наукова компетентність з предмету, що викладається (обізнаність з новітніми науковими дослідженнями в галузі та їх впровадженням у практичній діяльності);

- психолого-педагогічна компетентність (наявність необхідних психолого-педагогічних знань про загальні закономірності навчання, виховання та розвитку, вміння поважати особистість студента, вміння творчо самовиражатися);

- компетентність у педагогічному спілкуванні (вміння сприймати та оцінювати один одного в процесі педагогічного спілкування, вміння обмінюватися інформацією між суб'єктами педагогічного спілкування, вміння взаємодіяти в спільній діяльності, вміння взаємооцінювати соціально-педагогічні відносини при взаємодії, вміння усвідомлювати позитивне та негативне, справедливе та несправедливе в педагогічному спілкуванні, вміння виховувати особистісну гідність, культурну компетентність (залученість до духовної культури, загальнолюдських цінностей), вміння формувати естетичну культуру в студентів);

- соціальна компетентність (вміння приймати соціально значущі рішення);

- профорієнтаційна компетентність (вміння виявляти профорієнтаційну роботу);

- методична компетентність (уміння застосовувати методи педагогічного впливу, уміння застосовувати методи за характером пізнавальної діяльності, за дидактичною метою, уміння відбирати та структурувати навчальний матеріал, уміння організувати та проводити заняття, уміння ефективно використовувати навчальний час, уміння подавати інформацію, уміння організувати контроль рівня знань студентів, уміння застосовувати способи оптимізації процесу навчання);

- компетентність у самовдосконаленні (уміння оцінювати особистісні якості, уміння оцінювати свою діяльність, особистісно-усвідомлена потреба в необхідності професійного розвитку);

- компетентність у вихованні студентів (уміння враховувати індивідуальні особливості студентів, уміння враховувати суспільний уклад, умови соціального життя, уміння враховувати впливовість на студентів найближчого оточення, уміння в роботі зі студентами враховувати різні додаткові фактори).

Прояв наведених компетентностей та вмій у педагогічній діяльності зумовлюється рівнем розвитку здібностей викладача. На думку дослідників, до професійних здібностей викладача належать: дидактичні, експресивні, перцептивні, науково-педагогічні, авторитарні, комунікативні, організаторські, конструктивні, психомоторні, розподілу уваги тощо. Майже всі названі здібності безпосередньо забезпечують організацію педагогічної взаємодії.

Педагогу для реалізації педагогічної взаємодії дуже важливо володіти вміннями розпізнавати емоції студентів, адекватно реагувати на них та правильно обирати методи управління емоційними станами. Наприклад, на лекції при створенні проблемної ситуації досвідчений викладач за невербальними проявами емоцій студентів може визначити, хто усвідомив проблему, а хто ні, хто знайшов розв'язання, а для кого воно непосильне. Після цього приймається рішення про ефективність використаного прийому активізації пізнавальної діяльності, успішність створення дидактичної проблемної ситуації, достатність рівня знань студентів, можливість оволодіння

студентами наступною частиною навчального матеріалу, подальший вибір методів навчання.

Крім здібностей, формування культури педагогічної взаємодії в педагогічній діяльності необхідні ґрунтовні професійні знання, уміння та навички, на основі яких викладач приймає рішення діяти в той чи інший спосіб.

При оволодінні зазначеними знаннями та вміннями у педагога розвивається ряд психологічних рис, що також характеризують його компетентність.

Отже, забезпечуючи організацію й результативність навчально-виховного процесу, викладач самостійно ставить освітні цілі, обирає методи, засоби їх досягнення, виховує і розвиває інтерес до науки, до майбутньої професії, будує педагогічну взаємодію.

З позиції формування культури педагогічної взаємодії, слід постійно підвищувати педагогічну майстерність викладачів через постійно діючі семінари, що організовуються як підвищення кваліфікації без відриву від виробництва, роботу методичних, педагогічних кабінетів, проведення конференцій за даною тематикою.

Співвідношення необхідних компетентностей викладача, його педагогічних здібностей, умінь і психологічних рис у педагогічній діяльності є важливою педагогічною умовою формування культури педагогічної взаємодії.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Струманський В. П. Концептуально-структурний зміст виховання і виховної роботи в прогностичних проєкціях української наукової педагогіки / В. П. Струманський // Педагогіка і психологія. – 1994. – № 2(3). – С. 124-127.